

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Септември 2013 18:37

През годините на преход от тоталитарен комунистически режим към демокрация държавната политика в България не цели да направи достояние истината за диктатурата в периода 1944-1989 г., а да я скрие от младите хора в училище.

Такъв извод направиха историци, социолози и журналисти по време на конференция **„Българският комунизъм – в учебниците”**, проведена днес в София. Инициативата е на неправителствените организации фондация „Конрад Аденауер”, Център за Европейски изследвания в Брюксел при ЕНП и фондация „Център Хана Аренд”.

Те представиха обширно представително изследване на НЦИОМ, резултатите от което показват огромни празнини в информацията и знанието за комунистическия режим в България сред младите хора на възраст между 15 и 35 години (*сайтът desebg.com ще публикува изследването на части поради големия му обем*).

Една от основните причини е, че държавната не участва по никакъв начин в процеса на преосмислянето на тоталитарното минало и в образователната система е създаден сериозен вакуум за събитията от периода на комунистическата диктатура в България в представите на младите поколения, които не са го преживели.

Кристиян Шпар, ръководител на медийната програма на фондация „Конрад Аденауер” в Югоизточна Европа, посочи, че осмислянето на комунистическата диктатура принадлежи към най-трудните задачи, които могат да бъдат поставени на едно демократично общество.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Септември 2013 18:37

Той отбеляза, че в посттоталитарните общества минават от едно до две поколения, до момента, в който може да се постигне консенсус за характера на режима. Шпар даде пример с Германия, преживяла през XX век две диктатури – нацистката и комунистическата в бившата ГДР.

„Ако не анализираме диктатурата и не извлечем заключение, рискуваме тя да бъде представена в благоприятна светлина, като един вид „добро, старо време“, а престъпленията да бъдат забравени. Ние смятаме, че жертвите на диктатурата заслужават техния опит да стане публично достойние и обществото да се дистанцира от методите на режима“, допълни той.

По думите му представения проект има задачата да допринесе за осмислянето на режима в България. „Нашата цел е да анализираме къде в учебниците в училище липсва информация за комунизма, но и къде все още миналото се изкривява в полза на комунистическите управници. И от това ще може да се извадят заключения как може младите хора да бъдат просветени по-добре за този период от българската история“, каза той.

Шпер подчерта, че в една демократична стана осмислянето на миналото е и задача на държавата в това отношение близо вече 25 години има големи различия в страните от бившия съветски лагер. „В България осмислянето на миналото по същество се извършва от неправителствени организации. Държавата досега е въздържана. Така например няма музей на комунистическия режим, сравнително малко са местата и дните на памет от този период, няма институционално осмисляне, нито изследователски центрове“, посочи експертът.

По думите успешно е обаче отварянето на архивите на бившата Държавна сигурност и за българското гражданско общество ще е важно да няма регрес по този въпрос. „Цената на демокрацията се осъзнава едва, когато човек заживее в несвобода. Много хора познават тоталитарните ограничения на режима, но младото поколение не е достатъчно наясно с диктатурата. Затова преодоляването на травмите от миналото не е важно само за жертвите, но и за следващите поколения“, заключи той.

Ангел Николов, писател и историк, даде конкретни примери за твърдението си, че най-новата и съвременна история на България изобщо не се изучава в българските училища. В учебниците са 6 клас само се споменава, че съществува тоталитарен режим,

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Септември 2013 18:37

който се представя като някаква разновидност на държавното устройство. В 7, 8 и 9 клас изобщо не се изучава. 10-ти клас е единственият клас, в който са предвидени 18 часа за изучаването на този феномен – тоталитарния режим, като се акцентира върху националсоциализма. За болшевизма са заделени 3 часа, за маоизма – 1 час, за българския комунизъм – 1 час. „Това ли намерате, че е изучаване на тоталитарната система”, попита реторично той.

Николов отбеляза, че в 11 клас също се изучава история на цивилизацията, а учебниците имат един и същ енциклопедичен характер. „Те са толкова скучни, че те отблъскват всеки един, който би желал да ги прочете. От всичко, което се случва в България през годините на прехода може да направим извода, че това незнание за комунизма в училището е държавна политика през всичките последни близо 25 години, а не недостатък на образователната система”, заключи той.

По време на конференцията бяха представени положителни примери за преосмислянето на комунистическото минало в други страни от бившия Източен блок, постигнали далеч повече по този проблем от България, която е на опашката. Инициативата представи и методическо пособие за учители по история, озаглавено „За преподаване историята на комунизма”, което ще се разпространява безплатно.

Въпреки поканата към министъра на образованието и науката проф. Анелия Клисарова и заместниците ѝ, както и ключовите служители на ведомството, свързани с подготвянето на учебните програми, никой от не уважи представянето на гражданската инициатива с изключение на един експерт.

Освен изследването на НЦИОМ по проекта „Образованието за комунистическия режим и европейските демократични ценности на младите хора в България днес”, **desebg.com** ще представи и други гледни точки от конференцията в следващи публикации.